

Κυριάκος Αθανασιάδης

Τρί, 02/19/2019 - 14:50

Διαβάζοντας μαγεμένοι, και αιχμάλωτοι

Πριν λίγες ημέρες κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις Ψυχογιός το μυθιστόρημα της Μάργκαρετ Άτγουντ, «Η άλλη Γκρέις». Μιλήσαμε για τη χαρισματική συγγραφέα με τον μεταφραστή της, συγγραφέα Αύγουστο Κορτώ: για την ίδια, για το έργο της, για τις Γαλαάδ που πολλοί λαχταρούν και σήμερα, και για άλλα πολλά. Τον ευχαριστώ θερμά!

Κυριάκος Αθανασιάδης: Αγαπητέ κύριε Κορτώ, η Μάργκαρετ Άτγουντ μεσουράνησε αρκετά χρόνια πριν με μία σειρά από μυθιστορήματα που αγαπήθηκαν πολύ, διαβάστηκαν πολύ, και την έφεραν στην πρώτη γραμμή. Σήμερα, μετά την προβολή των σίριαλ που βασίζονται σε κάποια από αυτά τα βιβλία της, συμβαίνει ακριβώς το ίδιο. Έχουμε να κάνουμε με ένα είδος «ανταπόδοσης» από την τηλεόραση προς τη λογοτεχνία; Ή είναι κάτι περισσότερο;

Αύγουστος Κορτώ: Αυτό που συνέβη ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του '90, με σειρές όπως το *Six Feet Under* και οι *Sopranos* – μια μεταστροφή της τηλεόρασης προς τη μυθιστορηματικού τύπου αφήγηση, με στιβαρά καμωμένους χαρακτήρες, σενάρια που συναγωνίζονταν το θρυλικό (και άπιαστο) *'Great American Novel'* και με σκηνοθεσία και παραγωγή που δεν είχαν τίποτε να ζηλέψουν απ' τον κινηματογράφο. Έκτοτε, η τηλεοπτική αφήγηση έχει κάνει άλματα – πλέον, βρίσκεις πολύ περισσότερο ταλέντο συγκεντρωμένο στην τηλεόραση, παρά στην κινηματογραφική βιομηχανία. Και το έργο της Άιγουντ, σπουδαίο, προφητικό, σπαρταριστό, ταίριαξε κουτί σ' αυτό το είδος της μυθιστορηματικής τηλεόρασης – και κατόπιν πλαισιώθηκε από όλο αυτό το ταλέντο που ευεργετεί τόσο το μέσον, όσο και τους θεατές του. Η *'Θεραπαινίδα'* ήταν σιγουράκι – όπως και η *'Γκρέις'*. Και έπεται συνέχεια.

Κ.Α.: Να δούμε λίγο τα βιβλία της που δικαιολογημένα μάς απασχολούν περισσότερο σήμερα; Η «Ιστορία της Θεραπαινίδας», καταρχάς. Ένα φεμινιστικό βιβλίο, μία ζοφερή ιστορία φαντασίας, που όμως —όπως έχει πει πολλές φορές και η ίδια— κανένα από τα στοιχεία που την απαρτίζουν δεν είναι απολύτως επινοημένο.

Αύ.Κ.: Απ' τη μια έχεις τη μακραινική καταδυνάστευση της γυναίκας – που δυστυχώς εξακολουθεί να υφίσταται σε πολλά μέρη του κόσμου: απ' τις κλειτοριδεκτομές και τη μισογυνική φρίκη του φονταμενταλιστικού Ισλάμ μέχρι τις μισθολογικές ανισότητες και την 'κουλτούρα βιασμού' του δυτικού κόσμου, η γυναίκα ακόμα θυματοποιείται συστηματικά – αρκεί να σκεφτεί κανείς τη βαριά βιομηχανία του *trafficking*. Κι απ' την άλλη έχεις χιτλερίσκους τύπου Τραμπ, Πούτιν και Μπολσονάρο, οι οποίοι, ως εκφραστές του προγλωσσικού μίσους απέναντι σε ό,τι θεωρούν πως υπονομεύει τη δύναμή τους, θα λαχταρούσαν όσο τίποτα μια κοινωνία σαν της Γαλαάδ, όπου οι

γυναίκες θα ζούσαν υπόδουλες, κι οι ομοφυλόφιλοι θα κατέληγαν κρεμασμένοι σε κοινή θέα.

Κ.Α.: Και πάμε στην «Άλλη Γκρέις», που κυκλοφόρησε πολύ πρόσφατα. Έχουμε να κάνουμε με μία απολύτως πραγματική ιστορία εδώ. Τόσο «πολύ πραγματική» μάλιστα, που μοιάζει απολύτως επινοημένη.

Αύ.Κ.: Παρότι το αφηγηματικό υλικό του βιβλίου βασίζεται όντως σε πραγματικά γεγονότα, η Άτγουντ το χρησιμοποιεί αφενός για να στήσει μια καθηλωτική ιστορία μυστηρίου, κι αφετέρου για να μιλήσει για τη θέση της γυναίκας ως διαχρονικού παρία. Πρόκειται για συγκλονιστικό ανάγνωσμα, κι ελπίζω η μετάφρασή μου να στέκεται στο ύψος των περιστάσεων, όπως τις καθόρισε η αείμνηστη και χαρισματική Έφη Καλλιφατίδη.

Κ.Α.: Η Άτγουντ είναι μία πολιτική συγγραφέας, ενώ και στην προσωπική της ζωή εξακολουθεί να ασχολείται με τα κοινά ενεργά, με συνέπεια και διάρκεια. Θυμόμαστε όλοι πως ίσως συμμετείχε στην πρώτη διαδήλωση εναντίον του σεξιστή Τραμπ. Μάλιστα, οι διαδηλώτριες τότε κρατούσαν πανό με παραθέματα από τα βιβλία της.

Αύ.Κ.: Αυτή είναι η διαφορά του πολιτικού απ' το στρατευμένο – η άβυσσος που χωρίζει, λόγου χάρη, το έργο του Σοστακόβιτς απ' του λακέ Χρένικοφ. Διαβάζοντας τα βιβλία της Άτγουντ, πέρα απ' την απόλαυση του λόγου και της μυθοπλαστικής της ευφυΐας, βλέπεις τα τραύματα του κόσμου μας – πολιτικά, κοινωνικά κ.ά. – πλήρως απογυμνωμένα.

Κ.Α.: Διάβασα σε μία συνέντευξή της, «We didn't call it sexism, dear. We called it normal life». Είναι ανατριχιαστικό, αν το

σκεφτείς. Αλλά, από την άλλη, δείχνει πως κάπου, κάπως, έχουμε προοδεύσει. Τι ρόλο παίζει η λογοτεχνία στην κοινωνική πρόοδο;

Αύ.Κ.: Δεν ξέρω κατά πόσον η λογοτεχνία, όπως λέγεται 'διαμορφώνει συνειδήσεις'. Μπορεί και το πετυχαίνει, αν και ανεπαισθήτως. Κατά τη γνώμη μου, όποιος θέλει να εθελοτυφλεί, θα συνεχίσει να εθελοτυφλεί ακόμα κι αν διαβάσει πέντε βαπόρια βιβλία. Όσο για τη φράση της Άτγουντ, μας δείχνει πόσο δρόμο έχουμε διανύσει απ' τα χρόνια της νιότης της – και μας θυμίζει ότι η πολιτική ορθότητα, σε πείσμα των εχθρών της, δεν είναι μια 'νεοταξίτικη' (λολ) πατέντα 'καταπίεσης του ελεύθερου λόγου' (ξαναλόλ), αλλά κάτι απτό και πολύτιμο: όπως το να μπορεί μια γυναίκα να εργάζεται, χωρίς να υπομένει σφυρίγματα, χυδαία υπονοούμενα, και τσιμπιές στον κώλο απ' τον εκάστοτε γλοιώδη προϊστάμενο.

Κ.Α.: Μπορούμε να μιλήσουμε για «γυναικεία λογοτεχνία» στην περίπτωση της Άτγουντ, ή για την ακρίβεια στα δύο μυθιστορήματα που μας απασχολούν τώρα; Το λέω υπό την έννοια, φυσικά, του φεμινιστικού πυρήνα που έχουν. Παράλληλα: «πρέπει» να διαβαστούν και από άντρες;

Αύ.Κ.: Το έργο της Άτγουντ εστιάζει στη γυναίκα – στον ψυχισμό της, στη θέση της στον κόσμο, στη σχέση της με τις άλλες γυναίκες. Ωστόσο, δεν ξέρω κατά πόσον ωφελεί να επιχειρήσουμε την όποια κατάταξη. (Κι όσο για τον όρο 'γυναικεία λογοτεχνία', έχει χρησιμοποιηθεί κι εξακολουθεί να χρησιμοποιείται με τόσο απαξιωτικό τόνο, που σε κάνει να αναρωτιέσαι τι το κακό έχουν οι γυναίκες – και γιατί τούβλα σαν του Γουίλμπουρ Σμιθ δεν χαρακτηρίζονται 'ανδρική λογοτεχνία'.)

Κ.Α.: Πέραν όλων των άλλων που κάνει η Μάργκαρετ Άτγουντ, χρησιμοποιεί επίσης με πολύ έξυπνο και παραγωγικό τρόπο και

το Twitter. Νομίζω κατά τον ίδιο τρόπο που το κάνουν η Ρόουλινγκ και ο Κινγκ: δυναμικά και ελκυστικά, και με επιτυχία. Είναι, ή μπορούν να γίνουν, τα social media ένα νέο πεδίο λογοτεχνικής δραστηριότητας; Και πόσο, και πού, αυτή συναντάται με τον ακτιβισμό;

Αύ.Κ.: Τα βιβλία φέρνουν κοντά τους αναγνώστες τους όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τους χρήστες τους. Κάθε κουβέντα επιφανούς συγγραφέα, είτε σχετίζεται με το βιβλίο, είτε όχι, στο τέλος ωφελεί την αγορά του βιβλίου και τους αναγνώστες.

Κ.Α.: Πείτε μας τους δύο-τρεις κυριότερους λόγους που πρέπει κανείς να διαβάζει, και να επανέρχεται, στην Άτγουντ σήμερα.

Αύ.Κ.: Και ένας αρκεί: πρόκειται για μια συγκλονιστική αφηγήτρια, που σε κρατάει μαγεμένο κι αιχμάλωτο μέχρι την τελευταία σελίδα.

Κ.Α.: Πώς είναι, τι σημαίνει για έναν μεταφραστή να μπαίνει στο σύμπαν ενός μεγάλου και πασίγνωστου εν ζωή συγγραφέα, και — καθώς αποδίδει περισσότερα από ένα του βιβλία— να εγκαθίσταται εκεί; Και όταν αυτός ο μεταφραστής είναι ο ίδιος συγγραφέας; Νομίζουμε ότι ενδιαφέρει πολλούς αναγνώστες αυτό.

Αύ.Κ.: Οποιοδήποτε βιβλίο κι αν μεταφράζω —ακόμα κι ένα αστυνομικό της σειράς, γραμμένο απλοϊκά και διεκπεραιωτικά— νιώθω τεράστιο αίσθημα ευθύνης. Σκέφτομαι πως το βιβλίο αυτό, για όσους δεν μπορούν να το διαβάσουν στο πρωτότυπο, θα υπάρξει εφεξής στην αγορά για χρόνια μόνο στη δική μου μετάφραση — κι η παραμικρή τσαπατσουλιά μου μπορεί να το πληγώσει. Οπότε, είτε μεταφράζω Άτγουντ είτε Χάρλαν Κόμπεν, είμαι διαρκώς στην τσίτα — πολύ περισσότερο απ' όσο όταν γράφω τα δικά μου.

Κ.Α.: Προτού σάς ευχαριστήσω για αυτή τη συζήτηση, θέλετε να μας πείτε τι να περιμένουμε να διαβάσουμε σύντομα από εσάς και τι γράφετε τώρα;

Αύ.Κ.: Την άνοιξη θα κυκλοφορήσει ένα βιβλιαράκι μου σχετικό με τον Λεονάρντο – μια ιστορία μυστηρίου, που ωστόσο (για να μην τρομάξει κανείς ότι έπαθα Νταν Μπράουν) χρωστάει περισσότερα στη σπουδή του Φρόιντ για τον Λεονάρντο παρά σε μύθους και θρύλους.

Να είστε καλά, ευχαριστώ θερμά!

Εγώ ευχαριστώ!

[[Πηγή φωτογραφίας](#)]

Tags:

Μάργκαρετ Άτγουντ / Αύγουστος Κορτώ / Κυριάκος Αθανασιάδης / Εκδόσεις Ψυχογιός